

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 10.—, za pol leta K 5.—, za četrt leta K 2:50. Posamezna številka 20 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 9 mark, za Ameriko 3 dolarja. Pošiljatve na uradništvu in upravnističu Ljubljana, Ilirska ulica šte. 22., I. nadstropje.

DELAVEC

Rekopisi se ne vračajo. — Inerati z enostopnimi petiti vsticami se saračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne objave št. stane petiti vstic 24 vin. — Reklam. so pošiljane prosto. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Naloga naših strokovnih organizacij.

I.

Revolucija, ki je v srednji Evropi ustvarila popolnoma nove državne oblike, je navidezno svoje delo zaenkrat dokončala. Postavila je države na nove temelje. Dejansko pa mora revolucija pri zgradbi in prestavbi novih držav urveljavljati svoj vpliv tudi naprej. Revolucija ni prišla sama od sebe. Element, ki ji je pripravljal tla in ki jo je pospeševal in končno privedel, je bil — socializem! Socializem je bil tisti, ki je prevzel vodstvo, nositelji njegovi pa so bili široke plasti organiziranega delavstva. Le temu faktorju se je zahvaliti, da je revolucija zadobila toliko moči, da je z mogočnim sunkom na mah odpravila politično hlapčevstvo in podložništvo, in da je nadalje strla v prah absolutizem fevdalno-kapitalističnega režima ter dinastijo, katero je obdajala umetno napravljena glorijska božja milosti. Z njimi vred so se sočasno podrli tudi stebri njihove vojaške in policijske moči. Zavladala je politična svoboda; prepravic in privilegijev posestnih razredov ni več. Temeljno načelo — enaka pravica vsem — je postalo živ zakon.

Uspehi so na videz zelo lepi. Pravo vrednost pa bodo zadobili šele takrat, ko bodo pridobljene pravice, priznanje delavskega razreda kot politično enakopravnega in enakoveljnega činitelja na celi črti praktično izvedene, postavljene na trdno podlago. Proletariat sam bo moral čuvati, da se morebitni poizkusi, da bi pripravili razred delavcev ob pridobljeno politično svobodo, takoj v kali zaduše.

Delo pa še dolgo ni opravljeno. Ako se je razred delavcev otrešel politične sužnosti, še ni pretrgal verig, v katerih ga kakor v kleščah drži kapitalizem v svoji gospodarski odvisnosti. Kapitalizem je namreč kljub vsej prekuciji ostal še vedno tisti, ki ima v rokah vsa proizvajalna ter ekonomična sredstva. Gre torej za to, kako priti kapitalu, ki je deloma osredotočen v rokah posameznikov, v delniških družbah, bankah, mrtve roke itd., do živega.

Naša, kakor tudi vse druge na novo nastale države, so ostale razredne države. Ostale pa bodo te države toliko časa razredne, dokler se gospodarski boj med posedujočim razredom in pa med neposedujočim razredom ne izvojuje do končne zmage delavskega, to se pravi, razreda nemaničev. Boj med tema razredoma ne bo odstranjen in ne bo prenehal toliko časa, dokler ne bo posedujoči razred s svojim kapitalom in z vso svojo ekonomsko močjo strt kakor se je to zgodilo s političnimi mogotci.

Ljudje so razdeljeni v dva tabora, tukaj tabor posedujočih, gospodarsko vladujočih, kot posestnik produktivnih sredstev, rudnikov, tovarov itd., tamkaj pa tabor onih, ki razen svojih žuljavih rok ne posedujejo ničesar. To je razred delovnega ljudstva.

Posedujoči razred — tovarnarji, posestniki rudniških in plavžarskih obratov,

drugi podjetniki, delodajalci in tako dalje — je lačen dobičkov. Zahteva, da mu v podjetja založeni kapital, denar nosi veliko večjih obresti, dobička kakor pa če bi ga naložil v kaki banki ali v drugem denarnem zavodu, na primer hranilnici. V kolikor to okolščine in konkurenca ter možnost prodajnega trga dopuščajo stremi ta tabor za čim večjimi čistimi dobički. Pri tem svojem skrajno sebičnem delovanju se poslužuje vseh sredstev, ki so mu na razpolago. Ako pa mu razpoložljiva varnostna sredstva ne zadostujejo, se poslužuje tudi zvižaje. Sploh postopa v dosego svojih namenov neobzirno.

Vse to pa pripadnikom posedujočega razreda še ne zadostuje. Svojo najvišjo nalogo vidijo v tem, da iz delavcev samih izžemajo kolikor mogoče največ. Delavec jim je glavni objekt izkoriščanja. Sredstva, ki se jih poslužujejo v ta namen, so različna. Radi uporabljanja najrazličnejših sredstev od strani kapitalističnega razreda zoper delavca pa prihaja do nesporazumljenja med obema. Nesporazumljenja porajajo nasprotstva, iz nasprotstva pa nastajajo boji med delodajalci in med delavci.

Te boje imenujemo razredni boji.

Kot bojno orožje delavcev v tej gospodarski borbi prihaja pred vsem v poštev stavka, zlasti ako gre za reševanje vprašanja plač. Spada pa še več v okvir razrednega boja. Ravnanje z delavci, zahteve po skrajšanju delovnega časa, odmori med delovnim časom, boj za nedeljski počitek, za izvrševanje predpisov in zakonov o varstvu delavcev itd. Žal, da je boj tudi za veljavo zakonov neizogiben, že zaradi tega, ker so delodajalci navajeni vse zakone, ki imajo namen varovati delavca, nekaznovano prezirati. Nadalje spada v razredni boj odprava vsega, kar je škodljivega in kvarljivega zdravju delavcev, zahteva po potrebnih zdravstvenih napravah, stroga izvajanja določil zakonov o varnosti delavcev in varnostnih naprav. Zlasti važno točko razrednega boja tvori zahteva po izvedbi vseh onih pripomočkov, ki služijo namenu, preprečiti nezgode, odprava nezgodne nevarnosti sploh.

Odpor proti vsakemu pritisku, ki ga podjetnik skuša izvajati, da bi spravil delavca v podložniško razmerje, v svojo odvisnost in brezpravnost. Vse to so netljive snovi, ki bodo tudi v novih državah, neizključivši Jugoslavijo, tvorili jedro permenetnega razrednega boja tudi vbodoče.

Socialni ukrepi v Jugoslaviji.

Bratska glasila strokovnih organizacij v Avstriji pišejo pod tem zaglavjem:

Jugoslovanska narodna vlada v Ljubljani se resno peča tudi s socialnimi vprašanji. Pred kratkim je izdala naredbo, s katero upostavlja obrtni inspektorat, pri katerem bodo sodelovali tudi strokovnjaki delavci, kot delavski zaupniki. Ista vlada je sočasno izdala tudi naredbo, ki uvaja državne urade za posredovanje dela in služb. V to svrhu se bodo ustanovile krajevne komisije, ki bodo stale na

čelu krajevnim podružnicam glavnega posredovalnega urada. Vsa podjetja, ki bodo hotela več kakor pet delavcev odpustiti naekrat, morajo tak nameravani odpust prijaviti krajevni uradu. Ako pa v dotičnem okolišu krajevnega urada ni, morajo prijavo izvršiti pri glavnem državnem uradu za posredovanje dela in službe.

Jugoslovanom nastaja torej tudi čas za socialno politiko, to že nekaj pomeni. Vprašanje je le, če bodo delavci Jugoslavije imeli zadostno, krepko izvedeno strokovno organizacijo, da teorijo prevedejo v prakso.

V pojasnilo našim nemškim sodrugom v Avstriji bodi konstatirano, da imamo mi v Jugoslaviji v narodni vladi v Ljubljani sodruga A. Kristana, ako bi tega ne bilo, bi zastopniki meščanskih strank v narodni vladi ne imeli ne časa in tudi ne smisla za socialne ukrepe in naprave.

Eno pa je treba upoštevati, kar pravijo nemški sodrugi glede zadostno močne strokovne organizacije. Imajo pač bridke izkušnje, zato jih dobro razumemo, ako nas opozarjajo, da vse vladne odredbe in zakoni o delavskem varstvu, če prav bi hile še tako dobre in koristne, ostanejo iluzorične na papirju, ako jim delavstvo potom krepkih strokovnih organizacij ne dá krvi in mesa ter življenja. Naj bi dobrohotni migljaj naših izkušenih nemških sodrugov našel med nami potrebnega odmeva.

Tudi dolžnosti imamo.

Pod tem zaglavjem piše znani sodrug v Trbovljah:

Neki notranji nagon mi narekuje, da podam, oziraje se na razne pripetljaje zadnjega časa pri nas, v nastopnih vrsticah nekaj misli svojim tovarišem sodelavcem. Morda bo moje skromno mnenje vsaj v mali meri pripomoglo k razjasnitvi pojmov, katere po mojem mnenju mnogi izmed nas napačno tolmači.

Valovanje političnih strasti je danes tako mogočno, da bi že skoraj drug drugega ne razumeli. Vsi iščemo prilike, kje in kako bi si dali duška ob času, ko so padli stoletni okovi političnega suženjstva z naših ram. Kar nas pa najbolj veseli, je dejstvo, da smo se otrešli staroavstrijskega militarističnega jarma. Ta je bil tisti, ki je nam in našim otrokom odjedal kruh od ust in ki nam je ob vsaki priliki kazal rogove v obliki svojih bajonetov, kadar smo vodili hude borbe za našo eksistenco in za naš obstanek. Staroavstrijski militarizem je izginil. Bojim pa se, da dajemo v mnogem oziru sami povod, kar moramo pripoznati, ako hočemo biti resnicoljubni, za ustvaritev militarističnega pritiska pod novo firmo. Po mojem skromnem mnenju ni naše vedenje vselej pravilno. Varovati bi se morali vsega, kar bi dajalo novi vladi povod, da bi se čutila primorana, nastopati zoper nas. Boj proti novemu militarizmu bo neznanško otežkočen, če bo nam in javnosti sploh vlada lahko dokazovala, da se ga mora posluževati, ako naj vlada v državni red.

Nisem nasprotnik revolucije, nasprotno, sem prav strasten revolucijonar; vem pa, da tudi revolucija potrebuje razvoj in predpogoje. Toda opazam, da marsikateri mojih tovarišev uveljavlja revolucionarno radikalne nazore tam, kjer včasih niso na mestu. Tako na primer je napačno povzročati nered pri delu. Iz nerada lahko nastaja anarhija, ki jo smatram, da je za vsakega delavca nevarna, ker bi nam to utegnilo naprtiti novo vojaško diktaturo in bi si naše nadaljnje boje le otežkočili.

Vsak pameten človek mi bo pač pripoznal, da poleg pravic, ki jih imamo in katere si moramo še priboriti, moramo hote ali nehoti pripoznati tudi dolžnosti. Brez sočasnih pravic in dolžnosti ne bomo izhajali nikoli, tudi v socialistični družbi ne! To je stvar, o kateri se ne dá debatirati. Nujno priporočljivo bi torej bilo, da tovariši, zavedajoči se tega naravnega pojmovanja, poučujejo svoje sodelavce o bistvu pravic, ki jim gredo, obenem pa, da jih opozarjajo na njihove dolžnosti. — Proti onim elementom pa, ki sodijo enostransko in nočejo dolžnosti pripoznati, naj bi se v primerni obliki nastopalo, da se prepreči nevarnost za red.

Navesti hočem samo nekaj slučajev v ilustracijo.

Paznik opozori delavca, da je še pre zgodaj/iti iz službe domov. Delavec ga malo pogleda ter mu zapreti, če ne bo tih, dobi s kamnom v hrbet. Drugi paznik dokazuje delavcem, da treba delati, ker so zato prišli na št. Odgovor je izzvenel v pretinju, da če hoče, ga zaprejo v opekarno.

Vsak delavec, ki tako ravna, ne ravna pravilno, celoti pa škoduje. Ako bi se ugnezdele take razmere, tedaj bi morali biti pripravljeni, da bodo pristojne oblasti prej ali slej nastopile proti takemu početju. Nikjer na svetu ni takšne svobode in tudi nikdar ne bo, da bi delavec prišel na službo in zapustil isto, kadar koli bi hotel. Ako pa se pride na delo, je treba tudi delati. Brez dela svet ne more eksistirati. Od paznika pa drugega ne moremo zahtevati, kakor to, da ravna z delavci kakor z ljudmi in kot tovariš. Drugače pa se paznik mora ravnati po predpisih in gledati, da se delo pravilno vrši ter vzdržuje red, kakor je prav.

Tovariši! Naše gesto bodi: vršimo svojo dolžnost, ker le na ta način lahko zahtevamo za se vse pravice, ki nam gredo. Izzillimo priznanje ter postanemo ravnopravni činitelj v človeški družbi. —

(Op. uredn.: Pričakujemo, da se še kdo oglasi in bo povedal svoje osebno mnenje. Taka debata v listu bi bila poučna.)

Politična zmeta.

Največja »nesreča« je dandanes na svetu takozvani »boljševizem«. Vse časopise, razen socialističnega, je v tem oziru popolnoma enega mnenja. Gonja ententnih in drugih meščanskih časopisov je zavzela že naravnost nesramno stališče napram boljševizmu, dasi nima prav nobenega drugega povoda kakor sovraštvo do ruskih idealnih socialistov boljševikov. Kapitalizem se boji za svojo kapitalistično moč, za svoj gospodarski obstoj, zato tako hujška proti boljševikom, zato tako grdi in blati boljševike ter jih primerja z roparji, pobijalci, tatovi in najzlobnejšimi nepoštenimi ljudmi, ki si jih moremo misliti.

Boljševiki v Rusiji so socialistična stranka, ki ima temeljit in plemenit program komunizma. Boljševiki zahtevajo, da naj služi imetje občemu blagru, ne pa posameznim špekulantom. Da ruski narod precej umeva ta cilj, je razvidno iz tega, ker se boljševiki drže na površju, kakor se v Rusiji še ni nobena druga stranka v teh letih ruskega preobrata. Drugo vprašanje je seveda, ali bo ruski boljševik

imel danes še zadostno moč, da se ubrani vsem domačim in tujim kapitalističnim sovražnikom, katere deloma direktno, deloma indirektno podpirajo tudi socialisti skoro po vseh državah. Gospodarski razvoj morda v Rusiji še res ni zrel za take velikanske reforme, toda da bi bil to povod, da nastopamo proti boljševikom, tega pa ne moremo verovati. Če je boj boljševikov naperjen proti krivicam, proti nesocialnosti človeške družbe, potem je moralno opravičen, utemeljen in potreben, dasi ni pričakovati od njega v trenutku popolnega uspeha, dasi ta boj zahteva žrtve, vendar pa daleč ne toliko žrtve, kakor jih je zahtevala svetovna vojna, ki se je pričela, vršila in se bo dovršila izključno v kapitalistične namene.

Glavno pa je pri tem to, da se postavljamo odločno na nekorektno stališče, češ da zavračamo boljševiško teroristično taktiko. Najprej bodi povedano, da boljševiška taktika ni teroristična v svoji prvotnosti. Terorizem je potreben šele kot obramba proti poizkusom kapitalistov, ki hočejo zatreti boljševike. Boljševiki branijo torej svoje plemenito delo proti nasilju pravice proletarijata proti krivicam. Mi pa izvajamo iz tega ta-le povsem napačen sklep: Ne odobravamo boljševiški terorizem, ker je ta še prezgoden, ter se pridružujemo načelu demokratizma in evolucije; v tem socialnem razvoju priznavamo demokratično načelo večine in se večini podreujemo.

Kakor se ta sklep lepo glasi, je vendar velik nezmisel, zakaj nikakor ni moralno opravičeno, da bi bodisi taka ali taka slučajna večina delala krivice s svojimi sklepi. Če je manjšina v pravici, potem ima tudi moralno pravico, da se bori za svoje smotre. Kdo pa more danes trditi, da je današnja večina drugod in pri nas taka, da bi morali priznavati absolutno nje ukrepe, ko vendar vemo, da je ta večina le slučajna, ki faktično po interesih in tudi ne po mišljenju nima večine za seboj, da naj akceptiramo brez protesta vse, kar sklenejo te navidezne večine proti faktični večini, ki se pa morda politično premalo zanima za svoje interese.

Demokratizem, pripoznavanje večine in nje sklepov je pametno in moralno v strankah, ki imajo en program, skupne interese, nikakor pa demokratičnost v tem zmislu ne more veljati v vprašanih programov, ki zahtevajo predprave za manjšinske sloje človeške družbe. Proletarske stranke se bore za pravice in proti krivicam, zato je sloga potrebna za dosego tehtnejših uspehov. Nikakor pa ni prav in ni moralno, če absolutno podreujemo svojo voljo in svoje delo strankam, ki varujejo in utrjuje svoje privilegije kot manjšina v človeški družbi.

Zaraditega mislimo, da si moramo demokratizem razlagati z mislu in pravičnosti primerno, ne pa kot formalnost, ki so jo prav dobro poznali v vojskah minule svetovne vojne.

Ustanovna skupščina Osrednjega društva stavb- binskih delavcev na slo- venskem ozemlju

zborujoča dne 26. januarja t. l. sklene:

1. Odobri se predlagana temeljna pravila osrednjega društva in podružnic.

2. Izvoli se osrednji odbor iz 13 članov, ki naj društvo vodi do prihodnjega izrednega zbora. Odbor ima glavno nalogo ustanavljati podružnice stavb-
binskih delavcev po vsem društvenem delokrogu. V odbor se voli od vsake strokovne sekcije: zidarjev, klesarjev, tesarjev, slikarjev, krovcev, pečarjev, štukaterjev (gipsarjev) itd. sorazmerno s številom članov.

3. V podružnicah se vsaka gori navedena stroka organizira v posameznih sekcijah in vse sekcije tvorijo le eno podružnico z eno upravo. V odbor podružnice pošlje vsaka sekcija toliko članov, kolikor ji gre po številu njenih članov.

Upisnina in tedenski članski prispevki:

Upisnina znaša za vsakega člana 2 K.

Tedenski redni prispevek za delovodje in uradnike in izučene delavce gori omenjenih strok 1 K 20 vin.

Tedenski redni prispevek za pomožne delavce gori omenjenih strok 80 vin.

Tedenski redni prispevek za mlade delavce in vse delavke 60 vin.

Osrednji blagajni se odračuna:

Za prispevke I. razreda 1 K 10 vin.

Za prispevke II. razreda 90 vin.

Za prispevke III. razreda 70 vin.

Za prispevke IV. razreda 50 vin.

Ostalih 10 vin. od prispevka ostane podružnicam za nje upravne in druge stroške. Podružnice ne smejo te svote porabiti razen za društvene potrebe. Podružnice smejo upeljati poseben lokalni prispevek.

Dajatve društva.

Člani, ki so nad eno leto redno plačevali tedenske prispevke imajo pravico do sledečih društvenih dajatev: a) pravovarstvo; b) potovalno podporo; c) podporo zaslužka nezmožnim vsled bolezni in brezposelnosti; d) podporo v slučaju stavke; e) smrtno podporo; f) podporo v slučaju preganjanja zaradi društvenega dela.

Visokost podpor, kakor tudi tozadevni opravilnik se določi na prihodnji glavni skupščini po razmerah blagajničnega stanja.

Vsak pristopivši član ima pravico do brezplačnega strokovnega lista, kateri je, do izdaje lastnega glasila, »Delavec«, glasilo organiziranih delavcev na slovenskem ozemlju.

Brezposelni delavci, ki ne dobe podpore, so za ta čas članarine prosti, ta pa ne sme presegati 10 tednov v letu. Za dobitvanje podpor se ne štejejo neplačani prispevki.

Člani, ki pristopijo iz prejšnjih centralnih društev stavb-
binskih delavcev v bivši Avstriji in ki so do zadnjega časa redno plačevali svoje prispevke, imajo pravico do vseh društvenih dajatev v zmislu starih pravil njihovega društva — to do prihodnjega zbora našega društva, potem veljajo tudi za nje sklepi našega zbora.

Osrednje društvo hoče imeti stika z ostalimi razrednimi strokovnimi društvi na slovenskem ozemlju ter pristopi k Zvezi delavskih društev na slovenskem ozemlju in plačuje tozadevne prispevke.

V odbor so bili izvoljeni naslednji tovariši: 1. Nachtigall Anton, stavbeni glavni delovodja, predsednik; 2. Merljak Anton, stavbeni delovodja, podpredsednik; 3. Martinuc Josip, zidar; 4. Lombardo Viktor, zidar; 5. Hren Ivan, zidar; 6. Tekavec Karl, skladiščnik, blagajnik; 7. Dežman Franc, klesar, podpredsednik; 8. Babnik Andrej; 9. Cedlnik Franc, tesar in predelavec, podpredsednik; 10. Sotler Anton, tesar; 11. Mayer Josip, klesar in delovodja, blagajnika namestnik; 12. Banovec Vinko, pečar; 13. Majer Feliks, uradnik, tajnik. — Namestniki: 1. Zrimšek Ivan, zidar; 2. Hribar Ivan; 3. Dover Josip; 4. Genusi Franc; 5. Moze-tič Josip; 6. Kaltjeger Matija.

Nadzorstvo: 1. Gogola Andrej, klesar; 2. Kamnikar Ivan, tesar; 3. Magister, zidar; 4. Gatnik Andrej, zidar; 5. Skubic Miha, zidar; 6. Bricelj Ivan, zidar; 7. Lampič Josip, tesar; 8. Šefic Mihael, zidar. — Namestniki: 1. Jeras Jakob, zidar (predelavec); 2. Martinc Josip, tesarski delovodja; 3. Dobrajc Josip, zidarski delovodja; 4. Germek Karel, pečar.

enkrat prišli do pameti in se združili v naši strokovni organizaciji, da bi bilo mogoče napraviti potrebno remediuro.

Jesenškim denuncijantom je velik trn v peti naša kovinarska organizacija, zato se trudijo na vse načine, da bi naše ljudi po staroavstrijski navadi šikanirali in preganjali. 20. t. m. je bil neki naš slovenski sodrug s Koroške poklican k žandarmeriji, kjer se mu je povedalo, da je nevaren človek, o katerem prihajajo različne »ovadbe«. Vprašali so ga tudi, če ne namerava te dni oditi na Dunaj, (kamor gre namreč v resnici kot zastopnik organizacije k likvidaciji), in mu nasvetovali, da naj bo prav miren in priden, če hoče, da se steče dobro zanj, sicer bi bil g. žandarmerijski stražmojster »prisiljen« odrediti, da se mu vsak dan predstavi! Zdaj pa vprašamo okrajno glavarstvo radovljiško, poveljstvo žandarmerije v Ljubljani in našo Narodno vlado, kdo in s kako pravico se je to zgodilo, in kakšen vzrok tiči za tem?! Ali je to najnovejši način zasledovanja naših delavcev? Zahtevamo, da se brez-pogojno takoj objavijo imena ovaduhodenciantov, da vemo, s kakšnimi političnimi propalicami imamo opraviti, sicer vas bomo, gospodje denuncijanti, obsodili sami; takrat pa vam ne bodo pomagale nobene prisege zoper našo organizacijo, ki šteje danes že 1300 članov. Jeseniškemu gospodu kaplanu pa priporočamo, da se malo bolj zaveda, da ima kot duhovnik sejati ljubezen, ne pa sovražstvo med svojimi ovčicami, ter zapomni naj si, da se luč socializma ne bo ustavila pred njegovim blagoslovljenim telesom. Sedaj pa še nekaj, gospodje obeh meščanskih strank, ki si v bratski ljubezni skupno iščete zaslombo potom lažnjivih denuncijacij pri orožnikih. Zapomnite si enkrat, da z lajanjem po vaših listih vendar proti zavednemu delavstvu ne opravite ničesar, ker je to postalo veliko prepametno in se je vaše »prevelike delavske ljubezni« že preveč naveličalo. Naše delavstvo prav dobro ve, da pes, ki se mu stopi na rep, zacvili, ravnotako vemo mi organizirani delavci, da bo prišel čas občinskih, pokrajinskih in državnih volitev. Jeseniški žandarmeriji pa priporočamo, da naj čas, ki ga porabi z zasledovanjem poštenih delavcev, porabi raje v to, da nekoliko prepreči divje dirjanje po Jesenicah, da ne bodo naši šolski otroci v nevarnosti. — Toliko »prijatelji« za danes, če vas bo pa še kaj srbelo, vam pa povemo še marsikaj, saj veste, da vam v tem oziru lahko še z marsičem postrežemo; tudi se bomo še pogovorili nekoliko radi občinskega odbora, saj dovolite gospodje, kaj ne? Vam pa, delavci, odkrito besedo: Kot smo postali narodno in državno svobodni, tako se osvobodimo tudi politično in se zavedajmo, da spadamo kot delavci v močno delavsko strokovno organizacijo!

Domači pregled.

Osemurni delavnik dela velike pregla-vice nekaterim podjetnikom. Delavstvo opozarjamo, da naj se v vsakem slučaju, če bi podjetnik ne hotel uvesti osemurnega delavnika, obrne na organizacijo za svet. Pritožbe, če podjetnik ne dovoli osemurnega delavnika, gredo na okrajno glavarstvo ali mestni magistrat, ki jih reši v treh dneh. Daljna pritožba pa na deželno vlado v Ljubljani (oddelek socialna skrb), ki končno odloči o tem na podlagi izvedeniških krogov in posebne komisije. Nikar pa ne odlašajte z zahtevo, če podjetnik še ni storil svoje dolžnosti.

»Državna posredovalnica za delo.« V preteklem tednu (od 20. do 26. januarja t. l.) je iskalo delo 182 moških in 97 ženskih delavskih moči. Delodajalci so iskali

218 moških in 38 ženskih delavskih moči. Posredovanj se je izvršilo 28. Od 1. januarja do 26. januarja 1919 je iskalo delo 1074 delavskih moči, delodajalci so pa iskali 393 delavcev. Posredovanj se je izvršilo v tem času 40. Delo iščejo: pisarniške moči (237), trgovski uslužbenci (122), tovarniške delavke, služkinje, sluge za razne urade, mizarji, kovinarji, peki, mlinarji, natakariji, knjigovezi itd. V delo pa sprejme posredovalnica: 114 nadzemskih delavcev (rudarjev), čevljarje, poštarje in telegrafiste za Srbijo, cestne delavce, gozdne čuvaje, služkinje, šivilje, hlapce itd.

Delavska zavarovalnica zoper nezgode v Ljubljani nas naproša za priobčenje naslednjega naznanila. Za skorajšnji začetek poslovanja tega zavoda so dela in predpriprave v polnem teku. Začasno posluje zavod skupno z Občim pokojninskim zavodom za nameščence v Ljubljani, Turjaški trg šte. 4/l. nadstropje. Redno poslovanje bo omogočeno začetkom meseca marca. Do tedaj bodo natisnjene tudi vse potrebne tiskovine itd. Vplačevanje prispevkov se naj ne vrši med tem časom in zavod pozivlja vse podjetnike, da naj shranijo ta denar, dokler ne bodo pozvani na redno vplačevanje prispevkov. Nujne zadeve rešuje zavod sproti.

Obči pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani nas naproša za priobčenje naslednjega naznanila. Za skorajšnji začetek poslovanja tega zavoda so dela in predpriprave v polnem teku. Začasno posluje zavod skupno z Delavsko zavarovalnico zoper nezgode v Ljubljani, Turjaški trg šte. 4/l. nadstropje. Redno poslovanje bo omogočeno začetkom meseca marca. Do tedaj bodo dotiskane tudi vse potrebne tiskovine za prijavo nameščenecv itd. Vplačevanje premij se naj ne vrši med tem časom in zavod pozivlja vse službodajnike, da naj shranijo ta denar, dokler se jih ne bo pozvalo na redno vplačilo. Nujne zadeve se rešujejo sproti.

Lesni delavci ljubljanski. V nedeljo dne 2. februarja ob 10. uri dopoldne v društvenem lokalu, odborova seja. Predsednik.

Celoletni občni zbor podružnice pivovarniških delavcev v Ljubljani, se vrši v nedeljo dne 2. februarja t. l. ob 2. uri popoldne v Selenbúrgovi ulici 6/II. z navadnim dnevnim redom. Polna udeležba dolžnost!

Sprejemanje strank. Stranke se sprejemajo pri Vojnem dopolnilnem poveljstvu Ljubljana samo od 8. do 11. ure dopoldne. Vojno dopolnilno poveljstvo Ljubljana.

Zadružništvo, jedro nove gospodarske politike. Često je bilo že dokazano, da se je izkazalo zadružništvo kot obvarovalec nepremožnih slojev. Danes se pa tudi začenja zadružništvo kazati kot osnovna podlaga novega gospodarskega življenja ki se ustvarja sedaj na razvalinah prjšnjega zasebno kapitalističnega sistema. Kolikor moremo opazovati zamotane politične in gospodarske razmere v Rusiji, vidimo, da prevzame zadružništvo v tej težki dobi domače anarhije vse težkeče gospodarskega življenja v svoje roke in postaja centrom ruskega gospodarstva sploh. Enake razmere se pojavljajo v Avstriji, kjer je položaj radi domačega nesporazuma enako zamotan. Avstrijski zadružniki se ne boje odgovornosti in dela, ki ga bodo morali izvršiti, da se izpremeni gospodarsko življenje bivše podonavske monarhije v formo zadružništva. Tudi drugod lahko opazujemo, da začenja zidati na razvalinah kapitalističnega življenja, moderno in ljudsko zadružništvo svoje stavbe. Jugoslovansko zadružništvo pri tem delu ne bo zaostalo. Že sedanje njegovo stanje pričča o tem.

Celoletni občni zbor podružnice mizarjev v Ljubljani. V nedeljo dne 26. t. m. je imela naša podružnica celoletni občni zbor. Predsednik sodr. Zore je v radostnih besedah pozdravil stare člane organizacije, ki so se po dolgoletni vojni vrnili nazaj med tovariše. Poudarjal je, da se je sicer članstvo organizacije med vojno precej skrčilo, a da je organizacija kljub vsem neprilikam obdržala svoje delovanje. Ščitili smo, kar nas je ostalo doma, organizacijo kot dragocen zaklad, ohranili smo imetje društva, ter ga po možnosti še pomnožili. Sedaj, prijatelji, ko ste zopet med nami, izročamo vam zopet nazaj, kar je vaša in naša last, last vseh organiziranih mizarjev. V toplih besedah se je nadalje spominjal vseh onih tovarišev, katerim je bilo usojeno, da se ne vrnejo več iz bojnih poljan, med svoje znance. Izguba teh tovarišev je za organizacijo nenadomestljiva. Prav tako je zbujal navzoče, da ne pozabijo onih svojih tovarišev, kateri so se vrnili kot invalidi, za te bo morala organizacija po svojih močeh skrbeti, prav tako tudi za sirote padlih članov. Nadalje je poročal, da se je vsled državnega preobrata razmerje podružnice do dunajske centrale v toliko izpremenilo, da odslej nisino več člani dunajske zveze, temveč da moramo odslej ustanoviti svojo lastno zvezo v Ljubljani, ki naj se razteza po vsem slovenskem ozemlju. Predsednik se je tozadevno pismeno že obrnil na Dunajsko zvezo, od koder je povoljen odgovor. Dunajska centrala priznava našo zvezo, ter nas bo pri internacionalni podpori. Sla nam bo v gmotnem in moralnem oziru na roko. Občni zbor je vzel poročilo predsedstva z zadovoljstvom na znanje. O blagajniškem stanju podružnice je poročal blagajnik sodrug Bradeško. Podružnica je imela sledeče dohodke: 666 prispevkov po 76 vin. = 506 K 16 vin., 332 prispevkov po 1 K 20 vin. = 398 K 40 vin., 8 pristopnin po 50 vin. = 4 K; skupaj 908 K 56 vin. Izdatki: Izredna podpora 23 K, strokovni list 109 K 20 vin., skupini 79 K 82 vin., bolniška podpora 130 K 30 vin., pogrebna 60 K, na zvezo se je poslalo 506 K 24 vin.; skupaj 908 K 56 vin. Lokalna blagajna je imela 102 K 21 vin. dohodkov, izdatkov pa: izredna podpora 82 K, uprava 2 K 10 vin., stanarina 60 K, tajništvo 7 K 63 vin. Primanjkljaj torej 49 K 52 vin. Obrambnega sklada se je nabralo 59 K 84 vin. V imenu nadzorstva je poročal sodr. Bučan Franc, da je knjige in potrdila našlo popolnoma v redu, ter predlaga odboru odvezo. Sprejeto soglasno. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Predsednik Rok Pogarčnik, v ostali odbor pa: Bradeško Andrej, Senger Ivan, Bec Vinko, Trampuš Jakob, Žagar Franc, Prevc Ignac. V nadzorstvo so bili izvoljeni sledeči sodrugi: Lenasi Franc, Gašpari Anton, Cergolj Franc, Kramar Jernej. Predsednik je nato v toplih besedah vzpodbujal navzoče na skupno delovanje, naznanil, da je poskrbljeno, da se bo po vseh mizarskih delavnicah vpeljal osemurni delavnik, ter zaključil lepo uspelo zborovanje.

Ustanovni občni zbor »Osrednjega društva lesnih delavcev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani«. Takoj po občnem zboru podružnice mizarjev se je vršil ustanovni občni zbor Osrednjega društva lesnih delavcev in sorodnih strok na slovenskem ozemlju v Ljubljani. Kot proponent tega društva je sodrug Zore v uvodnem nagovoru navzočim obrazložil pomen in namen tega društva. Vsled nastalih razmer slovenske podružnice ne morejo biti več članice dunajske zveze, temveč si morajo ustanoviti centralo pod lastnim vodstvom, ki naj razteza svoje delovanje po vsem slovenskem ozemlju. Ljubljanska podružnica mizarjev je bila ravno nekaj dni nad osemnast

Volitve v Nemčiji.

Nedeljske volitve v nemško državno narodno skupščino so se končale nedvojnino — dasi še nimamo definitivnega rezultata — z veliko zmago nemške socialno demokratične večine. Socialni demokrati vstopijo v narodno konstituantno nemške republike kot najmočnejša stranka, iz njihove srede si bo izbral nemški narod državnega kanclerja in večino članov bodoče nemške vlade. Absolutne večine sami seveda ne bodo imeli. Lahko pa še vendar dobe večino in to namreč v sporazumu z neodvisnimi socialisti. Ta stranka, katere glasovi so edini izraz delavske opozicije, ki je poizkusila strmoglaviti vladno Ebert-Scheidemann in skušala uvesti diktaturo proletarijata — ta je dosegla pri volitvah zelo slabe uspehe.

Dobila je le v Lipskem in v Düsseldorfu večino glasov, povsod drugod — posebno v Berlinu — pa se more izkazati v primer z drugimi strankami z zelo majhnimi odstotki oddanih glasov. Od buržoaznih strank je najmočnejša nemška demokratska stranka, ki združuje v sebi napreden in republikanski živelj Nemčije. Kolikor se da do sedaj pregledati, ne pridejo konservativci in centrum s tako veliko močjo v nemško konstituantno, kot so jo imeli v bivšem deželnem zboru, vendar pa bodo dve, na levici precej odločujoči stranki. Celotno pa pomenjajo volitve popolno in odločno zmago republikanske misli. Stari monarhistični režim je definitivno poražen, Hohenzollernci so odbiti za vedno. Reakciji, ki je čakala na ugodno priliko, da bo mogla zopet obnoviti slavo dinastične Nemčije, je odklenkalo za vedno. Nič manj pa niso obračunali tudi s prevratnimi poizkusi Spartakovcev. — Milijoni nemškega delavstva so se postavili pri volitvah v vrste socialno demokratične večine, pod zastavo socializma, upajočega na demokratično evolutno bodočnost. Gotovo pa je škoda, da niso dobili socialni demokratije absolutne večine ali da ne bi imeli vsaj v zvezi z neodvisnimi socialisti te večine v narodni skupščini, da bi mogli potem brez vsakih težkoč takoj začeti z energičnim in radikalnim izvajanjem socialističnih reform — toda volitvenih rezultatov ni mogoče prekričati in izpremeniti z nikakimi demonstracijami in nasilstvi. V Nemčiji moremo računati zaenkrat z republikansko, socialno — reformno večino, koji bo jedro socialno — demokratična večina in koje glavni močni sodelavec bo napredna republikanska buržoazija. In ta fakt bo gotovo odločeval v prihodnjem času v smeri državno-nemške politike.

Končna data o izidu volitev v nemško konstituantno so naslednja:

V 37 volilnih okrajih s 421 poslanci so dobili:

nemški soc. demokrati	164	mandatov
neodvisni socialisti	24	»
krščanska ljudska stranka (centrum)	88	»
nemška dem. stranka	77	»
nemška nacionalna stranka	34	»
nemška ljudska stranka	23	»

Ostane 11 mandatov si dele med seboj: kmečka zveza (1), bavarska kmečka zveza (4), Welfi (4) in württembergška kmečka zveza (2).

Centrum prihaja v narodno konstituantno oslabiljen za 100 poslancev.

Vprašanje, kje se bodo vršile seje narodne skupščine še ni rešeno, dasi predlagajo državni vladi, da naj se vrši v **D r a ž d a n a h**. Poudarjajo to, da ni v Weimarju niti prave dvorane — narodna skupščina bi morala zborovati v gledališču

— nobenih pripravnih stanovanj, železniških zvez itd. Tudi državna vlada ni za Weimar prav nič navdušena.

Berlinski listi poročajo, da bodo kandidirali Scheidemannovi in nemški demokratje za prezidenta republike princa Maksa Badenskega. Da bi ne mogli najti socialni demokratje za prezidenta primernejšega kandidata, dvomimo.

Iz Celja.

Zahteve delavstva kemične stroke v Celju. Da bo tudi širša javnost poučena, navajamo v naslednjem odgovor, ki ga je dala kemična tovarna v Hrastniku svojim delavcem v Celju na njih tozadevno spomenico. Odgovor je naslovljen na poslovodjo Franceta **Confidentija** v Celju in se glasi:

Na zahteve, katere Vam je stavilo (namreč **Confidentiju**) tamkajšnje delavstvo, Vam naznanimo naslednje s pripombo, da to razglasite delavcem:

1. Od štatutov bolniške blagajne Vam pošljemo en izvod, ker jih nimamo več na razpolago. Od štatutov podporne blagajne Vam pošljemo več izvodov, in če jih še rabite, Vam jih je še več na razpolago.

2. Zahtevo, da se poviša plačo, moramo odkloniti, ker je zadnje povišanje plač bilo šele v novembru preteklega leta, **od tistega časa se pa cene v prehrani niso zvišale, temveč je nasprotno opazati, da se cene znižujejo.** Razven tega trpi itak tovarna radi skrajšanja delavskih ur precejšnjo škodo.

3. Radi zahtevane kontrole od strani delavcev pri aprovizaciji, pripomnimo, da **nimamo na celi stvari nobenega interesa.** Če delavci mislijo, da bodo celo stvar boljše napravili, tedaj naj prevzamejo sami celo aprovizacijo v svojo oskrbo. **Gospod Confidentij je izjavil, da ima aprovizacijo še do 31. januarja 1919 v rokah, potem pa odda celo stvar delavstvu v nadaljno oskrbo.**

4. Kar se tiče razdelitve oblek, je itak do sedaj tovarna po možnosti storila vse, in bo še nadalje tako ostalo. Pač pa se tovarna nikakor ne zaveže, delavstvo oblačiti; **kajti če tovarna kaj dá, da prostovoljno — kot darilo.**

5. Nimamo nič proti, da se postavi zaupne osebe, ako iste izpolnjujejo v polni meri svoje dolžnosti napram tovarni. Delavci naj si izberejo iz svoje pripravnega moža, katerega nam potem predlagajo.

6. Osemurni delavnik bo v tem smislu vpeljan, da se dela od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldan z enournim odmorom opoldan, in sicer od 12. do 1. S tem se lahko takoj začne.

Ureditev delavskih ur v rednem delovanju tovarne si pridržujemo za pozneje.

Delovne ure, ki so se določile, se morajo v polnem obsegu izpolnjevati. **Razen opoldanskega odmora se ne sme vršiti noben počitek. Snažiti in umivati se mora delavec šele po končanem delu.**

7. Kopalnica se naredi, kakor hitro bodo razmere to dopustile.

Hrastnik, 13. januarja 1919.

Kemična tovarna v Hrastniku.

Brez podpisa!

Ta ferman, ki je brez vsake štampilje in podpisa, je dal g. **Confidentij** afiširati na svojo pisarno. Že to postopanje karakterizira dovolj jasno omalovaževanje delavcev s strani tovarne v Hrastniku. Pravil bolniške blagajne, pravi ferman, tovarna ne more dati več, nego en izvod, ker jih baje nima. Naj pogledajo gospodje v bolniško-zavarovalni zakon, pa bodo videli, da ima vsak delavec pravico zahtevati in

dobiti pravila blagajne. Če nam tovarna pove, kje, za koliko in pri katerih živilih so se cene od novembra lanskega leta sem znižale, jej bomo prav hvaležni. Pa menda ne bomo dobili odgovora, ker je sklepati, da tovarna zadeve ne smatra za resno. Cel svet namreč ve, da se živila ne-le niso pocenila, pač pa prav občutno podražila, kakor so se podražili tudi vsi kemični produkti, predvsem steklo tako, da tovarna v Hrastniku nima prav nobene pravice govoriti o izgubah. Da tovarna v Hrastniku nima nobenega interesa na prehrani delavstva, je že verjetno; saj če bi ga imela, bi pa uredila aprovizacijo tako, da bi delavstvo ne bilo primorano pritoževati se. O darilih, ki jih omenja ferman, naj pa tovarna kar lepo molči, ker sicer bi se utegnila povzpeti še do trditve, da ima od delavcev le izgubo. Zaupnika tovarna milostno dovoli, pri tem pa pozabi, da ga mora dovoliti in da imajo delavci pravico sami določiti zaupnika, do katerega imajo oni zaupanje, pa če tovarni tudi ni všeč. Gospodom je tudi nezna določba, ki določa odmor, če traja delo 5 ur in več. Na eni strani priznavajo potrebo kopališča, na drugi pa bi se delavec ne smel niti potu s čela obrisati, ker bi sicer prišla tovarna v konkurz. Ne da bi hoteli predposegati v korake, ki jih bo storila organizacija, rečemo le: **Ni kar ne mislite, gospodje, da se bo duh časa ustavil pred vrati vaše tovarne!**

Dopisi.

Kočevje. Sodrug, čigar ime je postranska stvar, nam piše: Upam, da mi ne bo žal in tudi škodovalo ne bo, če javnosti sporočim, kako je tukaj v Kočevju. V naprej povem, da slabo! Vse, kar od 14. leta naprej hodi po dveh nogah, je plačano po 3 K 50 vin. na dan. K temu seveda pridejo še doklade, tako, da dnevno znese nekaj vinarjev več kakor 13 K. To je pri bagru, tam kjer se odvaža zemlja, odkriva premog. Temeljna plača, katera znaša, kakor rečeno 3 K 50 vin. za osem ur dela, je za vse enaka, razlike med 14- in 15 letnimi ter 50 letnimi delavci se ne upošteva. Ti delavci so uposleni pri odvažanju zemlje. Delavci pri kopanju odkritih plasti premoga so sami krepki, močni fantje. Njih temeljni zaslužek pa še manjši kakor onih povečini delavcev pri zemlji, znaša namreč za vozače (lauferje) po 3 K 10 vin. do 3 K 20 vin. Mlajšim našim tovarišem pri bagru njih zaslužek gotovo vsakdo iz srca privošči, saj tudi ni velik, nasprotno, nezadosten je, ampak da si upa Trboveljska premogokopna družba delavce pri premogu plačati tako sramotno, to je pa naravnost škandal. Ubogi so ti delavci pri sedanji draginji, kaj čuda, da so nezadovoljni. Posebno se pa oni, ki so svojčas delali v nemških krajih, nad temi plačilnimi razmerami zgražajo. Tudi jaz — nadaljuje naš sodrug — sem delal v nemških krajih. Povsod, kjer sem bil, so bile umivalnice, kjer so se delavci po končanem delu osnažili, tukaj v Kočevju ni o taki napravi ne duha ne sluha. Ravno tako tudi ni nobene bolnišnice. Gorje tistemu delavcu, ki nevarno oboli. Videl sem žalosten prizor, ko je moral tak nesrečnež poginiti, kakor žival, brez pomoči! Za vse to se naš ravnatelj nič ne briga. V Trbovljah je v tem oziru nekoliko drugače. Tudi prehrana pri nas šepa: moke dobivamo sedaj po 4 kg na teden, soli sploh ni, vso jed moramo uživati neslano, slanina je tako draga, da jo pri teh zaslužkih ni mogoče kupiti, meso se je zopet podražilo, krompir plačujemo po 1 K 30 vin. kg itd. Nič boljše ni z obleko, ni je in perila tudi ni. Vprašam, kako naj si potrebna oblačila preskrbimo, ko so tako grešno draga, naš zaslužek pa tak! **Zeleti bi bilo, da bi naši delavci vendar**

le t včlanjena pri dunajski zvezi. Vso to dobo smo bili z dunajsko zvezo vedno v prijateljskem razmerju, ter se imamo njej zahvaliti za marsikateri uspeh. Razmere ki so vsled preobrata nastale, pa zahtevajo, da se postavimo na lastne noge. Društveniki obdržijo vse pravice, ki so si jih pri dunajski zvezi pridobili, ravnotako pa prevzamejo iste obveznosti napram novemu društvu, dokler skupščina kaj drugega ne sklene. Poskrbelo se bo, da bo novo društvo priznala tudi internacionalna, da tako postane član svetovne organizacije, ki je včlanjena v socialistični internacionali. Dunajska zveza je naše novo društvo že priznala, ter nas bo v vseh naših stremljenjih podpirala. Prav tako pa bo naše novo društvo takoj stopilo v dotiko s hrvaškimi, bosenskiimi in srbskimi sodrugji, da se tako vzajemno delo poglobi. Kakor hitro bodo razmere to dopustile, bomo morali delati nato, da se ustanovi enotna zveza lesnih delavcev in sosednih strok za celo Jugoslavijo. Do takrat pa moramo poskrbeti, da spravimo vse na slovenskem ozemlju v lesni in sorodnih strokah uposlene delavce v našo organizacijo. Nato so se prečitala nova pravila, katera so se soglasno odobrila. Podružnica lesnih delavcev v Ljubljani je takoj sklenila pristopiti kot član k Osrednjemu društvu. **Prispevki in dajatve ostanejo v isti višini kot pri dunajski zvezi, do drugačnega sklepa skupščine, v veļavi.** Pri volitvah v odbor Osrednjega društva so bili soglasno izvoljeni sledeči sodrugji: Predsednik: Zore Viktor; v ostali odbor pa: Hlebš Franc, Dworak Karel, Žebavc Matej, Golar Jakob, Bučan Franc in Toplikar Josip. Kot namestniki odbora: Bradeško Andrej, Pogačnik Rok, Senger Ivan, Lenasi Franc. V nadzorstvo: Fric Anton, Bradač Anton, Kavčič Tomaž, Gaberšek Lovro in Peterca Andrej. V razsodišče: Drinovc Jakob, Ježek Matej, Skutt Anton in Trampuš Jakob. Predsednik je nato priporočal vsem članom, da delajo vzajemno in marljivo za dobro zgradbo Osrednjega društva, katerega najboljši temelj so dobre podružnice. Treba bo, da zanesemo misel organizacije povsod tam, kjer so vposleni lesni delavci, da se na ta način pripravimo dobro za boje, ki nas čakajo v bodoče, ter je nato zaključil zborovanje.

Neki klerikalni list piše pod naslovom »Boljševištvu« sledeče: »V Kandiji (na Dolenjskem) so prišli oboroženi, menda kmetje, nad župana Zurca (doma mu pravijo Štembur) in ga z orožjem v roki prisilili, da se je obvezal plačati občinsko vojno posojilo. Poleg tega so ga imeli zaprtega in postavili drugega župana. Obnašanje je bilo skrajno surovo in divje (strašno res!), če mislijo soc. demokratje, kateri se v svojem listu bahajo, da so to naredili, da bodo tudi pri nas po rusko vladali, se silno motijo. Naše ljudstvo je sito krvi in strahovanja.« — Gospodje naj bodo potolaženi, s krvjo očaka Štemburja si noben socialni demokrat ne želi umazati svojih rok. Pozabili pa so morda namenoma tudi povedati to, da je Zure dolga in dolga leta gospodaril v Kandiji samovoljno, prav kakor kak turški paša. Štembur si je nagrabil veliko imetje. Marsikateri kmet, ki mu je prišel v kremplje, bi znal marsikaj povedati. Klerikalci pa so temu grabežu držali štango. Niti v novi dobi se ni hotel umakniti, treba je bilo torej nastopiti po rusko, ker drugega jezika ni hotel razumeti. Da, prišel je pač čas, da tudi naš mali kmet polagoma spozna svojo dobrotnike. Kje so tisti blaženi časi, ko so klerikalni kolovodje pošiljali na uporne kmete žandarje (Sora). Naši mali kmetje bodo prej ali slej postali vsi socialisti in tedaj bo prišel čas, ko sfrči še več takih Štemburjev.

Klerikalna nestrpnost. Zdi se, da klerikalci in njih stranka, naj si že nastopa

pod kakršnokoli firmo, brez delavskega priveska ne morejo živeti. Potrebujejo ob raznih volitvah glasove in ti glasovi naj pridejo od koderkoli, glavno je, da so. Pa tudi iz drugih razlogov love pristaše med delavci. Vsakemu političnemu otroku je znano, da je klerikalna ali takozvana Slovenska Ljudska Stranka meščanska stranka in da so njeni pristaši v precejšnji meri udeleženi pri raznih gospodarskih napravah in podjetjih. In kot taki tej gospodi ni vse eno, ali je delavstvo njim podložno ali pa je v svojih lastnih organizacijah, ki streme za gospodarsko in politično osamosvojitve delavskega razreda. Menili smo, da bodo svetovni dogodki v sočanjem času slehernega poučili, da je meščanskim strankam med delavstvom za vselej odklenkalo. Bili smo tudi mnenja, da se bo politika vršila v bodoče v gotovih mejah dostojnosti. Toda varali smo se. Politična dostojnost je pristašem meščanskih strank neznana kot španska vas. Mnogi duhovniki se še danes ne morejo spriznati z mislijo, da ni njihova naloga delati med delavstvom zdravo. Imamo na primer drastičen slučaj v Možicah na Koroškem. Vsevprek kriči, kakšne krivice se gode Slovencem od strani fanatičnih nemških nacionalcev na Koroškem. Naši delavci so v Možiški dolini upreženi v jarem tujega kapitala, župnik v Možicah pa očitno nima drugega posla, kakor delati med delavstvom zgago in sejati razdor. Posrečilo se mu je zvaliti nekaj delavcev v svojo klerikalno krščansko socialno zvezo. Preti pa mu nevarnost, da mu bodo ti maloštevilni pristaši v doglednem času zopet pokazali hrbet. To se bo zgodilo, ker bodo prišli preje kakor mu bo ljubo ti delavci do prepričanja, da jih je župnik opeharil in kakor hitro izprevidijo, da vsa ta klerikalna delavska organizacija ni drugega kakor velik humbug, podoben orehu, ki je na videz lep, znotraj pa črn in prazen. Vpričo te nevarnosti ne ve mož, kaj bi počel. Zato si pomaga kakor pač more. Pri njegovem poslu mu služi kot glavno orodje laž, obrekovanje in sumničenje naših sodrugov in naše delavske stranke sploh. Kako se njegovo početje strinja z njegovim poklicem kot duhovnik, je drugo vprašanje. Nikakor pa naj možiški župnik ne misli, da bomo njegovo, za prizadeto delavstvo pogubonosno delo, gledali mirno. Vsaka stvar ima svoje meje in ako ne bo pustil naših ljudi pri miru, tedaj bomo primorani njegovo obrekovanje izzivanje primerno zavrniti.

Kralj Peter je nevarno obolel. Zadel ga je kap.

Zadružništvo.

Črna. Konsumno društvo »Sloga« v Celovcu svojim članom v Črni:

Obvestilo:

Vsled velikanskega naraščanja cen vsega blaga in potrebščin ter vsled velikih nalog in zahtev, ki jih bo bodoči čas stavil na našo zadrugo, je zadnji občni zbor, ki se je vršil dne 27. oktobra 1918, bil primoran članske deleže povišati od 30 na 50 K. Upravni odbor naproša vse člane vljudno, da vzamejo povišanje našega obratnega kapitala blagohotno na znanje. V interesu našega konsumnega društva kakor tudi v interesu članov samih bo, če vsakdo v najkrajšem času doplača na svoj delež toliko, da bo znašal določeno višino, namreč 50 K. Čim več sredstev dajo člani društvu na razpolago, tem lažje bo sedanjim težavnim razmeram kos. Nadalje naznanja upravni odbor konsumnega društva »Sloga« svojim članom, da vsled demobilizacije nastalih razmer to pot ni bilo mogoče pravočasno izplačati dividende kakor druga leta. Dividende se bodo izplačevale torej nekoliko pozneje. Kdaj se bodo izplačevale, razgla-

si odbor pravočasno. Začasno pa se dividendne zneske članom v korist vknjižijo. — Odbor.

Svetovni pregled.

Visoka rudarska šola v Příbramu. Čehoslovaška vlada bo bivšo avstrijsko visoko rudarsko šolo premenilo v češki zavod. Druga taka šola se nahaja v Leobnu na Zgornjem Štajerskem. Oba zavoda sta enakoveljavnata z drugimi vseučilišči. V Jugoslaviji bode tudi treba misliti na ustanovitev takega zavoda.

Pavola za Češko. Iz Prage poročajo, da v kratkem dospe iz Amerike 60.000 zavojev pavole po 235 kg na Češko. S tem bi bila tkalnicam v Čehoslovaški republiki dana možnost za delo. Taka množina pavole bi za vse tovarne zadostovala približno osem mesecev. Preskrbljeno bi bilo tudi za delavstvo tekstilne stroke. Do zdaj objavljeno pavolo dotične tovarne še nimajo. Nam v Jugoslaviji se na primer že dolgo obeta živež iz Amerike, dobili pa še tudi nismo ničesar. Nekam počasen je ta Unkle Sam.

Popolen mir meseca marca. Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Iz Amsterdama javljajo: Po vesteh, dospelih semkaj iz Pariza, je zbornični odsek za zunanje stvari sklican k seji na dan 1. marca t. l. Ob tej priliki bo vzel na znanje glavne obrise mirovne pogodbe. Clemenceaujevo glasilo »L'homme libre« pripominja k temu: Odločeni smo, priti do miru že v mesecu marcu, da se na la način zagotovi pomladansko obdelovanje francoske grude po vračajočih se vojaki.

Maksim Gorkij. Znani ruski revolucionarni pisatelj Maksim Gorkij je stopil kot odgovorni član v Petrograjsko sovjetsko vlado.

Wilson za pravične jugoslovanske zahteve. »Daily Mail« objavlja nastopno vest: Osebe, ki so v stikih z italijansko misijo, so izjavile, da je bil ministrski predsednik Orlando po svojem razgovoru z Wilsonom videti zelo presenečen zaradi stališča velikega državnika. Wilson je kratkoma odklonil priznanje Italijanskim zahtev po drugem ozemlju razen po Trstu in Tridentu. Kakor znano, je zahteval Sonnino važen del Dalmacije in mesto Reko. Orlando bi se bil zadovoljil z Reko, vendar pa Wilson niti v tej točki ni maral popustiti. Večina prebivalstva dalmatinske obali je slovanska, ako tudi je v nekaterih mestih, kakor n. pr. v Zadru, Italijanska. »Tudi na Reki je večina italijanska«, je rekel Orlando. Wilson pa mu je odvrnil, da je treba v gotovih primerih razen narodnostnih načel imeti tudi gospodarske potrebe pred očmi. Ker morejo

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja od stranimo, sporočamo da je v soboto 5. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani ki majo prispevek plačan samo do 47 tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom te tedaj izplača, če je vsaj 45 prispevek t. l. že poravnani. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevek odtegnejo

inmeti avstrijski Slovani dohod k morju samo preko Reke, bi bilo krivično, ako bi jim tega onemogočili zaradi nekoliko tisoč Italijanov, ki bivajo v tem mestu. Ako bi se Italijani branili priznati avstrijskim Slovanom pravico do dohoda k morju, nakopali bi si nove, nespravljive sovražnike in bi s tem spravljali Evropo v nevarnost. Kot prosta luka v rokah Italijanov, je menil Wilson, Reka nikakor ne bi nudila Slovanom zaledja zadostnih jamstev. Italijani Reke tvorijo le majhen jezikovni otočič sredi Slovanov. Ako bi priznali Slovanom le pristanišča dalmatinske obale, bila bi njihova le po dolgih železniških progah omogočena trgovina občutno oškodovana. Italijani očitajo Wilsonu, da med vodilnimi načeli mirovne konference ne mara pripustiti onega po strategičnih potrebah. Posest Reke bi Jugoslovanom omogočala obvladanje Adrije. Edino oporišče, ki bi Italijanom ostalo med Trstom in Reko, t. j. Pulj, jih ne bi moglo dovolj ščititi pred mlado močno slovansko federacijo. Italijani so mnenja, da se Wilson s tem, ker ne priznava načela strategičnih potreb opira rajši na zadostno oboroženo zvezo narodov kot na najvažnejše jamstvo za mir.

Italija za vsak slučaj pripravljena. Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Italijanski general Zadiglo od italijanskega glavnega stana je izjavil poročevalcu lista »Messaggero«, da je Italija do sedaj mobilizirala 900.000 mož. S tem je Italija v prvi vrsti med zavezniki in ne misli dalje demobilizirati. Italija se je odločila, da udeležiti svoje zahteve siloma, ako bo treba. Italija mora biti na vsak način na vojno z Jugoslavijo pripravljena. Ko bo mir formalno podpisan, bo Italija prva, ki bo z veseljem začela popolno demobilizacijo.

Italijani se umaknejo z Brennerja. Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Po sporočilu višjega italijanskega častnika je v kratkem računati s tem, da se Italijani umaknejo iz nemškega dela južne Tirolske. Italijani so na Brennerju uvedli strogo kontrolo potnih listov in prtljage. Na Brennerju jim zaplenjajo vsa živila.

Boljševiški strah na Angleškem. »Times« poročajo o boljševiškem zborovanju, ki je bilo 18. t. m. v Londonu in na katerem so imeli vstop samo povabljeni. Na tem shodu so razpravljali o organizaciji generalne stavke kot o prvem koraku do revolucije. Naglašalo se je, da imajo v ru-

darski organizaciji mnogo pristašev ter da je mogoče, pridobiti jih tudi med železničrji in transportnimi delayci. Določili so se odseki za preskrbo revolucionarjev n njihovih družin s kurivom in živili.

Izdajatelj in odgovorni urednik
Ivan Tokan.

Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Proletarci vseh dežel, združite se!

Miši, podgane, stenice, ščurki in ves mrčes mora poginiti, ako porabljate moja najboljša, izkušena in povsod hvaljena sredstva. Za podgane, miši in poljske miši K 5; za ščurke K 5.—, Osobito jaka tinktura za stenice K 5; uničevalec moljev K 2; prašek proti mrčesom K 2.— in K 4.—, tinktura proti ušem pri ljudeh K 3.—, mazilo za uši pri živini K 2.—; prašek za uši v obleki in perilu K 2.—; tinktura za bolhe pri vseh K 1:50; prašek proti pernim ušem K 2.—; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjavi (uničev. rastlin) K 3.

Pošilja po povzetju

Zavod za eksport

M. JUNKER, Zagreb 6.,
Petrijnska ulica št. 3. III.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejeno zavezo,
LJUBLJANA, Franciškovska ulica št. 6.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšie plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. Litografija.

NAJVEČJA SLOVENSKA HRANILNICA!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela koncem leta 1918 vlog . . . K 80,000.000.—
rezervnega zaklada . . . . . K 2,500 000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

3%

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnice.

Hranilnica je pupilarno varna.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% ozir. 3/4% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Dunajska c. 17.

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt. Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa. Ceniki se dobe zastoj in franko.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/212		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211	2—3	Turjaški trg št. 4. Franciškovska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1/211—1/212	1—2	Kišorjeva ulica 21 Turjaški trg 4.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniška zglasnica); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8 zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Čevlji tovarne Peter Kozina & Ko.

iz najfinejšega ševro- boks- in lak-usnja z usnjatimi podplati se dobe po dnevnih cenah.

Trpežni zimski
iz fine teletine z gumijastimi podplati po K 85.— za moške, K 73.— za ženske.

V zalogi Ljubljana na Bregu.